

— Prav v ozadju se vlečejo sledi krvave večerne zarje velike revolucije iz l. 1789, odpor nezadovoljnega, stoletja tlačnega naroda, ki uniči krivične mogotce, ki prevrže krivični socialni nered, ki pa brez trdnih tal, brez vzgoje pade v kremplje drugim enako brezvestnim sleparjem, ki sicer deklamirajo o ljudski pravdi, a ob njej le sami sebe redijo in dvigajo. Kakor meteor se pojavi po tem viharju Napoleon I., a hitro izgine. Na politično-socialnem polju vlada negotovost, znamenj za orientacijo ni nobenih, zato povsod sama raz- in križpotja. Doktrinarni liberalizem se je otresel revolucijskih načel, a je vendar v svoji nemoči ob njih živel. — Na znanstvenem polju je neomejeno gospodoval skepticizem; paberkovali so po njivah enciklopedistov. Na leposlovnem polju je bil takrat na vrhu Byron, ki je kakor orel visoko tam ob pečinah večnega snega krvoločno grebel po obistih svojih žrtev ter Boгу, človeku in družbi napovedoval boj do smrti.¹

Vpliv njegov na velike duhove raznih narodov je bil silovit. Dobo od l. 1820. do 1840. so imenovali dobo Byronomanije. Poleg francoskih veljakov se mu je klanjal tudi veliki Puškin, njegov Jetnik na Kavkazu kaže vpliv Byronov, Puškin ga brez ovinkov imenuje gospodarja svojih misli. Sicer je Puškin dozorel začel na svoje, vendar brez Byronovega Childe-Harolda bi ne bilo tudi Puškinovega Onječina.²

Vpliv njegov opazamo tudi pri našem Prešernu. Da se je mnogo bavil z njim, dokazuje prevod Byronove Parizine, ki se je z njim Prešeren poizkušal. — Tudi Koseski je prevajal Mazzepo.

Tudi v versko-cerkvenem oziru so se razvaline šele odstranjevale, delavci so se le počasi zbirali. Brezpravni ob revoluciji, vklenjeni v verige ob Napoleonovem samodržstvu, so se svečeniki le počasi zavedali in oklepali svoje velike naloge. Bili

so sinovi svoje dobe, iz katere je vzrasel veliki, nesrečni Lammenais; ob tem ozračju so se rodile njegove Paroles d'un Croyant, besede vernega, kakor pravi Guizot, ki se z njimi odpoveduje veri. Sanjavo hrepeni po bratovstvu, vseobči ljubezni a v življenju vidi te ideale teptane v prah. Nasilniki in sužnji, tako je neenako razdvojeno človeštvo. Služabniki Cerkve so narod ostavili. To razdejanje mora prenehati. Sveto mesto se mora zopet dvigniti, in on že gleda kakor vided-apokaliptik novi Jeruzalem, žal, da mu sredstva zato niso znana. Lammenais je krpal krščanska načela z načeli demokratske revolucije. Kristu je porival na glavo jakobinsko čepico, fantast je popolno pozabil na zakone življenja. Take so bile konture večerne zarje tedanje dobe. — Jutranja pa je prijaznejša. — Iz mračnega skepticizma se je oglašala vesela romantika, verski zmisel je poganjal, kakor spomladi cvetke izpod snega. Nastopil je Chateaubriand s svojim delom: »Le genie du Christianisme«, ki je bil v tedanji dobi velikega pomena, dasi se je Chateaubriand v »Atali« in »Renéju« še klanjal semtertje starim malikom. — Sploh se je povsod tedaj vzbujala krščanska pomlad. V tej dobi se pojavijo veliki konvertiti De Coud, grof Stolberg, Friderik Schlegel, Adam Müller, Molitor, Veith v Nemčiji in Avstriji. Na Angleško se je takrat — l. 1835. — vrnil iz Rima sloveči Wiseman in začel s predavanji v Londonu, in sicer, kar je značilno, najprej v italijanski poslaniški kapeli v italijanskem jeziku. Wiseman piše, da so se tedaj katoličani dvignili iz katakomb, visela pa je še na njih obleka preganjane sekte, verige so bile odstranjene, a omotica in krč se je rešenih še oprijemal.¹

Jasno jutro, po viharji noči prepreženo tuintam s črnimi, sumljivimi oblaki, taka je bila doba, ko je stopal Ozanam v življenje. (Dalje.)

¹ O Byronu pravi Lamartine:

Les cris du desespoir sont tes plus doux concerts,
Le mal est ton spectacle et l'homme est ta victime,
Ton oeil, comme Satan, a mesuré l'abîme,
Et ton ame, y plongeant loin de jour et de Dieu,
a dit à l'espérance un éternel adieu.

² Prim. de Vogué: Le Roman russe, str. 46 itd.

¹ Catholics had just emerged from the Catacombs. The old habits of a proscribed sect clung them. Their shackles had been removed, but not the numbness and cramp which they had produced. . . . The sense of hopeless inequality survived when the reality had in great measure passed away. — The life and times of cardinal Wiseman. Vol. I., str. 246.

